

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer Ju2025/01907

Betänkandet *Skärpta villkor för anhöriginvandring* (SOU 2025:95)

Förvaltningsrätten i Stockholm lämnar, utifrån de aspekter som domstolen har att beakta, följande synpunkter på förslagen.

Allmänna synpunkter

Förvaltningsrätten vill inledningsvis särskilt peka på att utredningens föreslagna ändringar sker i samband med andra genomgripande förändringar på migrationsområdet. Detta försvårar möjligheten att överblicka det komplexa regelverket och att bedöma hur olika förslag förhåller sig till varandra. Domstolen vill därför understryka behovet av samordning av de olika förslagen.

Förvaltningsrätten noterar vidare att de föreslagna paragraferna i många delar är svårlästa, bl.a. till följd av den mängd hänvisningar som görs till andra bestämmelser.

Förslag till ändring i utlänningslagen

5 kap. 3 §

Förslaget är en fakultativ bestämmelse om uppehållstillstånd i 5 kap. 3 § utlänningslagen, vilket innebär att någon rätt till uppehållstillstånd inte föreligger. Samtidigt anges i utredningen att utgångspunkten är att uppehållstillstånd *ska* ges om det inte finns skäl som med viss styrka talar i en annan riktning och hänvisning görs till 5 kap. 17 §. Förvaltningsrätten anser att det framstår som oklart hur tillämpningen av den föreslagna regleringen ska skilja sig från dagens ordning.

5 kap. 3 c §

I föreslagna 5 kap. 3 c § andra stycket anges ett nytt krav på att orsaken till att anknytningspersonen och utlänningspersonen inte levt tillsammans i hemlandet är att detta varit omöjligt på grund av att förhållandet inte accepterats. Samkönade relationer nämns uttryckligen som exempel och det anges att prövningen ska göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet och landinformation. Om bestämmelsen ska omfatta andra situationer anser

förvaltningsrätten att fler exempel bör ges som vägledning. Vidare anges att med ”inte accepterats” avses att relationen inte varit socialt accepterad i samhället. Det framstår enligt förvaltningsrättens mening inte tydligt om det som avses är kriminalisering eller risk att utsättas för våld eller om social stigmatisering är tillräckligt. Det är enligt förvaltningsrättens mening inte heller tydligt hur bedömningen av det samhälle relationen inte accepterats i ska göras – exempelvis när landinformationen är begränsad eller när relationen skulle vara accepterad på en annan ort i landet. För att skapa tydlighet och förutsebarhet är ytterligare vägledning i det fortsatta lagstiftningsarbetet önskvärt.

5 kap. 3 e §

Utgångspunkten enligt föreslagna 5 kap. 3 e § första stycket om väntetid är att ett uppehållstillstånd för anknytning till en person med tidsbegränsat uppehållstillstånd endast får beviljas om anknytningspersonen har vistats i Sverige med tillstånd sedan minst två år *när ansökan ges in*. Den föreslagna regeln har enligt utredningen sin grund i familjeåterföreningsdirektivets artikel 8, som emellertid inte ger uttryck för att förhållandena vid tidpunkten för ansökan är avgörande för när villkoren ska vara uppfyllda. I den mån en ansökan omfattas av familjeåterföreningsdirektivet uppstår enligt förvaltningsrättens mening frågan om bestämmelsen är förenlig med artikel 8.

Övergångsbestämmelser

Förvaltningsrätten instämmer i att det finns behov av övergångsbestämmelser för de situationer som föreslås. Förvaltningsrätten anser vidare att det även i övrigt finns behov av övergångsbestämmelser och att rättssäkerhetsskäl talar för att äldre bestämmelser ska tillämpas vid prövningen av ett överklagande av ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet. Avsaknad av övergångsbestämmelser leder också till att migrationsdomstolarna ställs inför att pröva frågor som inte tidigare prövats av Migrationsverket. Till följd av instansordningsprincipen torde sådana mål av lämplighetsskäl ofta behöva återförvisas och innebär i annat fall ett betydande merarbete för domstolen.

Konsekvenser för migrationsdomstolarna

Lagstiftningen är redan i dag komplex och förslagen innebär grundläggande förändringar i aktuella delar, vilket medför behov av utbildning för domstolens medarbetare. Ändringarna sker också i anslutning till andra stora förändringar på migrationsområdet.

Det är svårt att utifrån utredningen dra några slutsatser om i vilken utsträckning förslagen på längre sikt kommer att påverka antalet ansökningar, avslag eller överklaganden. Förvaltningsrätten instämmer dock i att en mer restriktiv reglering i vart fall inledningsvis sannolikt leder till fler avslag och ett ökat antal överklaganden till migrationsdomstolarna samt därmed ökade kostnader. Till det kommer att vissa ärenden sannolikt återkommer, exempelvis en sökande som tidigare nekats på grund av att väntetiden inte uppfyllts.

Enligt utredningen kommer vissa mål att kunna hanteras snabbt och enkelt. Även sådana mål kräver dock resurser i fler led i domstolen än enbart dömmande. Vidare kommer förlängningsärenden att bli mer resurskrävande om ett försörjningskrav införs. Förslagen innebär vidare fler moment med bedömningar utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Förvaltningsrätten bedömer därmed att målen kan bli såväl mer omfattande som mer svårbedömda.

Mot denna bakgrund, och med beaktande av övriga förslag på migrationsområdet, framhåller förvaltningsrätten vikten av en samlad bedömning och noggrann uppföljning av de kostnadsmässiga effekterna för migrationsdomstolarna.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Anneli Berglund Creutz efter föredragning av förvaltningsrättsfiskalen Nathalie Appadu och specialistföredragande Filip Nyman.

Anneli Berglund Creutz

Nathalie Appadu

Filip Nyman